

Η ΚΑΤΑΡΑ ΤΩΝ ΕΜΦΥΛΙΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ-ΑΣΚΗΣΕΩΝ

1. Ερωτήσεις-ασκήσεις ανοικτού τύπου

1. Να μεταφέρετε τα δευτερόκλιτα προσηγορικά ονόματα του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού εφόσον αυτό είναι δυνατόν.
2. Να μεταφέρετε τα τριτόκλιτα προσηγορικά ονόματα του κειμένου στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού, εφόσον αυτό είναι δυνατόν, και να δηλώσετε το γένος τους.
3. Των επιθέτων του κειμένου να γραφεί η ίδια πτώση και στα τρία γένη και στους δύο αριθμούς στο βαθμό που βρίσκονται.
4. Των επιθέτων του κειμένου να γραφεί ο αντίστοιχος τύπος στους άλλους βαθμούς εφόσον αυτό είναι δυνατόν.
5. *casus aliqui*: Να κλιθούν μαζί και στους δύο αριθμούς.
6. Να μεταφέρετε τις αντωνυμίες του κειμένου (πλην των προσωπικών) στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού και στα τρία γένη.
7. Να γίνει χρονική αντικατάσταση των ρημάτων του κειμένου που βρίσκονται σε έγκλιση υποτακτική, στην οικεία φωνή.
8. Ποιοι τύποι του ρήματος “nequeo” είναι εύχρηστοι;¹⁹³
9. Να γίνει χρονική αντικατάσταση στην οριστική και υποτακτική της οικείας φωνής των ρημάτων της 3ης συζυγίας του κειμένου που στην οριστική ενεστώτα λήγουν σε -io.
10. Να μεταφερθούν τα ρήματα της 3ης συζυγίας του κειμένου στο αντίστοιχο πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα και του μέλλοντα στη φωνή που βρίσκονται.
11. Των αποθετικών ρημάτων του κειμένου να γραφούν οι τύποι της ενεργητικής φωνής.
12. Να γραφούν οι αρχικοί χρόνοι όλων των ρημάτων του κειμένου στην ενεργητική και παθητική φωνή εφόσον αυτό είναι δυνατόν.

---

¹⁹³ Βλ. Αχ. Τζαρτζάνου, *Λατινική γραμματική*, ΟΕΔΒ, § 94.

13. Να ξαναγραφούν οι παρακάτω περίοδοι αφού μεταφερθούν τα ρήματα των κυρίων προτάσεων στο αντίστοιχο πρόσωπο της οριστικής υπερσυντελικού στη φωνή που βρίσκονται και γίνουν οι απαραίτητες τροποποιήσεις στις δευτερεύουσες προτάσεις, ώστε οι νέες περίοδοι να είναι νοηματικώς και συντακτικώς αποδεκτές.
- α) *Filio Arria funus ita paravit, ut ignoraretur a marito.*
 β) *Ego non desisto omnia facere, quae ad concordiam pertineant.*
 γ) *In eum locum res deducitur, ut omnes, victores et victi, in periculo magno simus.*
 δ) *Belli civilis exitus talis est, ut nemo victor sit.*
 ε) *Tantus furor omnes invasit, ut pugnare cupiant.*
14. Να δικαιολογήσετε τον χρόνο της υποτακτικής των δευτερευουσών προτάσεων της προηγούμενης ασκήσεως.
15. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω περιόδους, αφού μεταφέρετε στον άλλο αριθμό (στο αντίστοιχο πρόσωπο ή στην αντίστοιχη πτώση) τους κλιτούς τύπους, εφόσον αυτό είναι νοηματικώς, συντακτικώς και γραμματικώς δυνατόν.
- α) *Ego non destiti omnia et sentire et dicere et facere, quae ad concordiam pertinerent.*
 β) *Omnes pugnare cupiebant, etsi cognoscebant omnia esse misera in bellis civilibus.*
 γ) *In bellis civilibus victoriae victores ferociores impotentioresque reddunt, ut, etiamsi tales non sint, esse cogantur.*
 δ) *Bellorum civilium exitus tales sunt semper, ut ea fiant quae velint victores.*
 ε) *Etsi ille non erat ferox, fieri coactus est.*
 στ) *Nisi qui deus subvenerit, nos salvi esse nequimus.*
 ζ) *In tanto discrimine illi sunt, ut nulla spes salutis eis sit.*
 η) *Debemus omnia dicere et facere, quae ad pacem pertineant.*
 θ) *Bella civilia cives reddunt feroces impotentisque.*
 ι) *In bellis civilibus non sunt victores et victi.*

16. Να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε τους ομοιόπτωτους και ετερόπτωτους ονοματικούς προσδιορισμούς του κειμένου.
17. Να δικαιολογήσετε τον συντακτικό ρόλο των τύπων που βρίσκονται σε αφαιρετική πτώση.
18. Να προσδιορίσετε το είδος των απαρεμφάτων του κειμένου και να δικαιολογήσετε την πτώση του υποκειμένου τους.
19. Να δικαιολογήσετε την έγκλιση εκφοράς των συμπερασματικών προτάσεων του κειμένου.
20. Να δικαιολογήσετε την έγκλιση εκφοράς των αναφορικών προτάσεων του κειμένου.
21. Να χαρακτηρίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις του κειμένου και να δικαιολογήσετε την έγκλιση εκφοράς τους.
22. Τι μορφή θα πάρει στον ευθύ λόγο ο εξαρτημένος υποθετικός λόγος του κειμένου;
23. Να εντοπίσετε τους συνδέσμους του κειμένου και να εξηγήσετε τον συντακτικό τους ρόλο.
24. Στα τρία ζεύγη περιόδων που σας δίδονται να εντοπίσετε τη νοηματική διαφορά που υπάρχει μεταξύ των περιόδων του κάθε ζεύγους και να δικαιολογήσετε την άποψή σας:
  - α) *Nostrī tam fortiter dimicaverunt, ut hostes fuga salutem peterent.*
Nostrī tam fortiter dimicaverunt, ut hostes fuga salutem petiverint.
  - β) *Tantus erat furor hostium, ut feminarum et puellarum caedem perpetrarent et templa deorum everterent.*
Tantus erat furor hostium, ut feminarum et puellarum caedem perpetraverint et templa deorum everterint.
  - γ) *Tantus terror animos hostium invaserat, ut ei terga verterent et fugerent.*
Tantus terror animos hostium invaserat, ut ei terga verterint et fugerint.
25. Να μεταφράσετε στα Λατινικά:
  - α) *Η φύση του εμφυλίου πολέμου είναι τέτοια, ώστε να εξαναγκάζει τους ανθρώπους να γίνονται άγριοι και αχαλίνωτοι.*
  - β) *Οι εμφύλιοι πόλεμοι κάνουν τους ανθρώπους τόσο άγριους, ώστε να μη θέλουν να ακούνε εκείνα που στοχεύουν στην ομόνοια.*

γ) Σε τέτοιο σημείο έχουν φτάσει τα πράγματα, ώστε κανείς να μην επιθυμεί την ειρήνη, αλλά τον πόλεμο.

26. Να εντοπίσετε τις λέξεις του κειμένου που έχουν ετυμολογική σχέση με αντίστοιχες λέξεις της Ελληνικής (αρχαίας και νέας).

2. Ερωτήσεις-ασκήσεις κλειστού (αντικειμενικού) τύπου

I. Άσκηση συμπλήρωσης κενών

1. Να συμπληρώσετε τα κενά επιλέγοντας από τις λέξεις που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις τη λέξη που κάθε φορά απαιτείται, αφού τη μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο. Τα ρήματα με τα οποία θα συμπληρώσετε τα κενά, να τεθούν σε οριστική παρατατικού εκτός εάν το νόημα και η σύνταξη απαιτούν διαφορετικό χρόνο και έγκλιση. Να προσέξετε ώστε οι προτάσεις να είναι νοηματικώς αποδεκτές.

α) *Tantus* ..... *furor illorum, ut non solum urbem sed etiam templa deorum* ..... (sum, everto)

β) *In eum locum res in bellis civilibus deducitur, ut frater*¹⁹⁴ *fratrem* ..... *et nemo* ....., *nemo* ....., *quae ad concordiam* ..... (interficio, dico, pertineo, sentio)

γ) *Tantum* ..... *virtute antecellit, ut eum amici* ..... *et hostes* ..... (timeo, omnis, admiror)

δ) *Illi sic inter se* ....., *ut amicitia in* ..... *vita eorum* ..... (omnis, amo, conservo¹⁹⁵)

ε) *Romani ita patriam suam* ....., *ut* ..... *pro patria dulcem*¹⁹⁶ *esse* ..... (puto, amo, mors)

στ) *Illa* ..... *pueros sic* ....., *ut ei eius filii* ..... (hic, diligo, habeor)

ζ) *Multi hominum adeo* ..... *sunt, ut omnia se* ..... (stultus, arbitror, scio)

¹⁹⁴ frater, -tris = αδελφός

¹⁹⁵ conservo, l = διατηρώ, διαφυλάσσω

¹⁹⁶ dulcis, -is, -e = γλυκός

- η) *Cassiope tam superba forma sua* ..... , *ut cum Nymphis se*
..... (sum, comparo)
- θ) *Silius Italicus adeo Vergilium poetam* ..... , *ut* .....
Vergili ..... *ingeniumque eius* ..... (studeo, admiror,
foveo, gloria)
- ι) *Ille tam aperte* ..... , *ut omnes* .....
(indignor, mentior)

II. Ασκήσεις του τύπου “Σωστό-Λάθος”

1. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω προτάσεις είναι συντακτικώς ορθές ή εσφαλμένες και να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο:

	Σωστό	Λάθος
α) <i>Furore belli civilis homines tam feroces fiunt, ut non audire vellent quae ad concordiam pertinerent.</i>	☐	☐
β) <i>Tantus fuerat furor horum, ut deorum templa everterent.</i>	☐	☐
γ) <i>Tantus erat furor militum, ut feminarum et puellarum caedem perpetraverint.</i>	☐	☐
δ) <i>Tantus terror animos hostium invaserat, ut omnes terga verterint et fugerint.</i>	☐	☐
ε) <i>Tantus terror omnes invasit, ut terga vertissent et fugissent.</i>	☐	☐
στ) <i>Exercitus Romanus tam fortiter dimicabat, ut hostes fuga salutem petant.</i>	☐	☐
ζ) <i>Bellum civile natura tale est, ut homines fieri feroces impotentesque cogeret.</i>	☐	☐
η) <i>Romani tam fortiter pugnabant, ut hostes fuga salutem peterent.</i>	☐	☐
θ) <i>In eum locum res deducitur, ut omnes cupiamus bellum.</i>	☐	☐
ι) <i>In eo loco res erat, ut omnes cuperent bellum.</i>	☐	☐

2. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω προτάσεις ανταποκρίνονται στο νόημα του κειμένου και να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο:

	Σωστό	Λάθος
α) <i>Cicero non destitit omnia sentire et dicere et facere, quae ad concordiam pertinerent.</i>	☐	☐
β) <i>Cicero, ut venit ad urbem, destitit sentire, dicere et facere illa, quae ad concordiam pertinerent.</i>	☐	☐
γ) <i>In bellis civilibus victores ferociores et impotentiores necessitate esse coguntur, etiamsi natura tales non sint.</i>	☐	☐
δ) <i>In bellis victoria victores ferociores impotentioresque reddit.</i>	☐	☐
ε) <i>Cicero omnia esse misera in bellis civilibus arbitrabatur, sed nihil esse miserius quam ipsam victoriam.</i>	☐	☐
στ) <i>Cicero clamabat nihil esse bello civili miserius.</i>	☐	☐
ζ) <i>In bellis civilibus non solum ea fiunt, quae victor vult, sed etiam victor obsequitur iis, quorum auxilio victoria parta est.</i>	☐	☐
η) <i>Bellorum exitus talis est, ut ea solum fiant, quae victores velint.</i>	☐	☐
θ) <i>Cicero sentiebat, dicebat et faciebat omnia, quae ad concordiam pertinerent.</i>	☐	☐
ι) <i>Multos cives tantus furor invaserat, ut pugnare cuperent.</i>	☐	☐

III. Ασκήσεις πολλαπλής επιλογής

1. Ο τύπος “civilis” είναι:

α) δοτική ενικού αρσ. γένους.	☐
β) αφαιρετική ενικού αρσ. γένους.	☐
γ) δοτική ενικού θηλ. γένους.	☐
δ) αφαιρετική ενικού θηλ. γένους.	☐
ε) δοτική ενικού ουδ. γένους.	☐
στ) αφαιρετική ενικού ουδ. γένους.	☐

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

2. Ο τύπος “bello” του κειμένου συντακτικώς είναι:

- α) δοτική της αναφοράς.
- β) αφαιρετική του τρόπου.
- γ) δοτική του ποιητικού αιτίου.
- δ) αφαιρετική της ιδιότητας.
- ε) αφαιρετική συγκριτική.
- στ) δοτική κατηγορηματική του σκοπού.

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

3. Οι συμπερασματικές προτάσεις στη Λατινική είναι δυνατόν να εκφέρονται με υποτακτική παρακειμένου όταν:

- α) το ρήμα της πρότασης από την οποία εξαρτώνται βρίσκεται σε χρόνο αρκτικό.
- β) το ρήμα της πρότασης από την οποία εξαρτώνται βρίσκεται σε χρόνο ιστορικό.
- γ) το ρήμα της πρότασης από την οποία εξαρτώνται βρίσκεται σε αρκτικό χρόνο και κατά την άποψη του ομιλητή το αποτέλεσμα παρουσιάζεται ως ενδεχόμενο.
- δ) το ρήμα της πρότασης από την οποία εξαρτώνται βρίσκεται σε ιστορικό χρόνο και κατά την άποψη του ομιλητή το αποτέλεσμα θεωρείται πράξη ολοκληρωμένη στο παρελθόν.

Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο.

IV. Ασκήσεις σύζευξης

1. Στηριζόμενοι στο κείμενο να γράψετε δίπλα σε κάθε ερώτηση το γράμμα της αντίστοιχης απάντησης. Τρεις προτάσεις που καταχωρίζονται στη στήλη των απαντήσεων δεν ανταποκρίνονται σε αντίστοιχες ερωτήσεις.

Ερωτήσεις

- 1) *Cur in bellis civilibus nihil est miserius quam ipsa victoria?*
- 2) *Quis clamabat nihil esse bello civili miserius?*
- 3) *Quid est miserrimum in bellis civilibus?*
- 4) *Cur cives non faciebant ea, quae ad concordiam pertinerent?*
- 5) *Cur Cicero non destitit sentire, dicere et facere omnia, quae ad concordiam civium pertinerent?*

Απαντήσεις

- α) *Quoniam ea victores ferociores impotentioresque fiunt.*
- β) *Quoniam omnes furor invaserat, ut pugnare cuperent.*
- γ) *Cicero.*
- δ) *Quoniam bellum civile victores, etiamsi natura non feroces impotentisque sint, necessitate tales esse cogit.*
- ε) *Ipsa victoria.*
- στ) *Certe.*
- ζ) *Quod nihil esse bello civili miserius arbitrabatur.*
- η) *Minime.*

2. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Α΄ στήλης με τις σημασίες που δίδονται στη Β΄ στήλη αναγράφοντας μέσα στο πλαίσιο τον αριθμό της αντίστοιχης λέξης της Α΄ στήλης. Στη Β΄ στήλη υπάρχουν δύο σημασίες των οποίων δεν δίδεται η αντίστοιχη λατινική λέξη, την οποία θα πρέπει να συμπληρώσετε, ενώ στην Α΄ στήλη υπάρχουν δύο λατινικές λέξεις των οποίων δεν δίνονται οι αντίστοιχες σημασίες, τις οποίες επίσης θα πρέπει να συμπληρώσετε:

A	B
1) <i>casus</i>	☐ παύω, σταματώ
2) <i>salvus</i>	☐ τύχη, τυχαίο περιστατικό
3) <i>nequeo</i>	☐ καθιστώ, κάνω
4) <i>impotens</i>	☐ σώος
5) <i>reddo</i>	☐ κάνω το χατίρι κάποιου
6) <i>equidem</i>	☐ εξαναγκάζω
7) <i>cogo</i>	☐ ανάγκη
8) <i>necessitas</i>	☐ ανίκανος να κυριαρχηθεί, αχαλίνωτος
9)	☐ .....
10)	☐ .....

3. Βάσει του κειμένου να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της Α΄ στήλης με τους συντακτικούς όρους της Β΄ αναγράφοντας μέσα στο πλαίσιο τον αριθμό της αντίστοιχης λέξης της Α΄ στήλης. Στη Β΄ στήλη υπάρχουν τέσσερις όροι των οποίων δεν δίδεται η αντίστοιχη λέξη.

A	B
1) <i>res</i>	☐ επιθετικός προσδιορισμός
2) <i>salvi</i>	☐ υποκείμενο
3) <i>dicere</i>	☐ κατηγορηματικός προσδιορισμός
4) <i>bello</i>	☐ παράθεση
5) <i>bellorum</i>	☐ γενική αντικειμενική
6) <i>civilium</i>	☐ αφαιρετική του μέσου
7) <i>auxilio</i>	☐ αντικείμενο
	☐ αφαιρετική συγκριτική
	☐ κατηγορούμενο
	☐ γενική υποκειμενική
	☐ γενική κτητική

3. Συνδυασμός ασκήσεων ανοικτού και κλειστού τύπου

1. Να εξετάσετε αν οι παρακάτω προτάσεις είναι συντακτικώς ορθές ή εσφαλμένες και να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο. Να δικαιολογήσετε την επιλογή σας, στην περίπτωση που θα εντοπίσετε κάποιο λάθος.

	Σωστό	Λάθος
α) <i>In bellis civilibus victoria victores ferociores impotentioresque reddit, ut, etiamsi tales natura non sint, necessitate esse cogarentur.</i>	☐	☐
β) <i>Semper omnia sentio et dico et facio, quae ad concordiam et pacem pertineat.</i>	☐	☐
γ) <i>Omnes cives debent semper omnia sentire, dicere et facere, quod ad concordiam pertineant.</i>	☐	☐
δ) <i>Avaritia homines in eum locum deducit, ut non utantur frugalitate.</i>	☐	☐
ε) <i>Bellorum civilium exitus talis est semper, ut id solum fiat, quod victores velint.</i>	☐	☐
στ) <i>Praedones virtutem Scipionis tam admirati sunt, ut visum et salutatum eum venerint.</i>	☐	☐
ζ) <i>Tantus terror animos nostros invaserat, ut discedere velimus.</i>	☐	☐
η) <i>In eum locum res deducitur, ut nulla spes nobis sit.</i>	☐	☐
θ) <i>Ille tam admiratus est avem, ut eum viginti milibus sestertium emit.</i>	☐	☐
ι) <i>Ille adeo laudem et honestatem expetebat, ut omnes cruciatus corporis et omnia pericula mortis parvi esse ducat.</i>	☐	☐

2. Ο εξαρτημένος υποθετικός λόγος του κειμένου στον ευθύ λόγο θα είχε την ακόλουθη μορφή:¹⁹⁷
- α) *Nisi qui deus subveniat, salvi esse nequeamus.*
- β) *Nisi qui deus subvenerit, salvi esse nequimus.*
- Να σημειώσετε την ένδειξη X στο οικείο πλαίσιο και να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.
3. Να συμπληρώσετε τα κενά επιλέγοντας από τις λέξεις που δίδονται μέσα στις παρενθέσεις τη λέξη που κάθε φορά απαιτείται, αφού τη μεταφέρετε στον κατάλληλο τύπο. Να δικαιολογήσετε την έγκλιση και τον χρόνο του ρήματος με το οποίο εκφέρονται οι δευτερεύουσες προτάσεις. Να προσέξετε ώστε οι προτάσεις να είναι νοηματικώς αποδεκτές.
- α) *In eum locum res deducta est, ut nihil* .....
quam ipsa victoria. (sum, miser)
- β) *Ita illum virum honorabat ut in deorum* ..... *ac numero*
 ..... (repono, coetus)
- γ) *Tam prope a muris hostes habemus, ut, nisi nos ipsi* .....
 ....., *in magno discrimine* ..... (consulo, patria, sum)
- δ) ..... *in bellis civilibus in eum locum deducuntur, ut*
 ..... *eis, quorum auxilio victoria parta sit.* (obsequor, victor)
- ε) ..... *erat frugalitas viri, ut divitias* .....
 ..... (possum, contemno, talis)
- στ) *Hic* ..... *avaritiae vir est, ut facile hostes eum pecunia*
 ..... (talis, corrumpo, possum)
- ζ) *Tanta erat concordia apud antiquos Romanos, ut alii populi*
 ..... (admiror, is)
- η) *Tam* ..... *hoc factum erat, ut non cives* .....
credere ..... (audio σουπ., possum, incredibilis, nuntius¹⁹⁸)
- θ) *Menenius Agrippa tam pauper mortuus est, ut aere* .....
 ..... (conferor μτχ., funeror)
- ι) *Talia* ..... *belli vulnera sunt, ut nemo praeter te* .....
 ..... (possum, civilis, is, medeor)

¹⁹⁷ Η άσκηση αυτή είναι προτιμότερο να δοθεί, όταν οι μαθητές διδαχθούν τους υποθετικούς λόγους.

¹⁹⁸ nuntius, -i = αγγελιαφόρος